

An aerial photograph of a natural landscape. A river flows through the center, bordered by dense green forests on one side and brownish heath or marshland on the other. The water is a deep blue-green color.

# Natur og biodiversitet

En generel introduktion til dansk natur

Tirsdag d. 25 april



15. Juni Fonden

Promilleafgiftsfonden for landbrug

STØTTET AF

**SEGES**  
INNOVATION

Foto: Emil Skole Henriksen



# Indhold for præsentationen

1. Definition på natur og biodiversitet.
  - 1.1. Hvad er biodiversitet?
  - 1.2. Hvad er natur?
2. Status på dansk biodiversitet og naturtilstand.
  - 2.1. Biodiversitetskrise og status for dansk natur.
  - 2.2. Danmark sammenlignet med EU-medlemslande.
  - 2.3. Hvad er løsningen?
3. Hvor finder man høj biodiversitet?
  - 3.1. Hvor lever de truede arter?
4. Hvordan prioriteres naturindsatsen?
  - 4.1. Brandmandens lov.
  - 4.2. High Nature Value (HNV).



# 1. Definition på natur og biodiversitet

## 1.1. Hvad er biodiversitet?





# 1. Definition på natur og biodiversitet

## 1.2. Hvad er natur?





# NATUR

ET BEGREB UDEN  
PRÆCIS DEFINITION



Illustration: Frits Ahlefeldt

# BIODIVERSITET

MANGFOLDIGHEDEN AF  
LEVENDE ORGANISMER

KAN DEFINERES OG  
MÅLES!



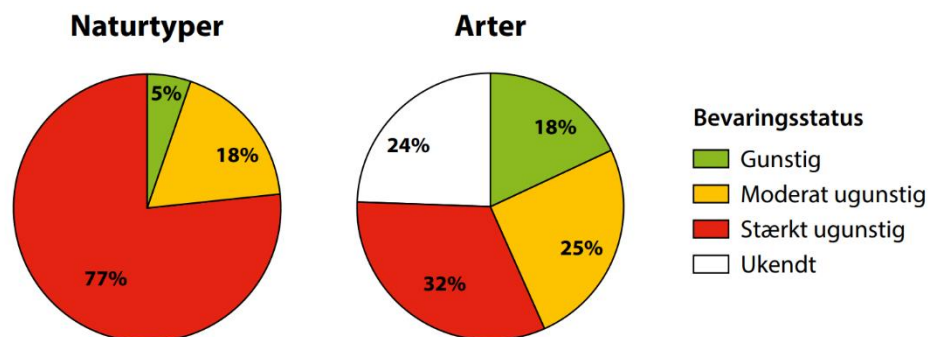
Illustration: Frits Ahlefeldt



## 2. Status på dansk biodiversitet og naturtilstand

### 2.1. Biodiversitetskrise og status for dansk natur

- Global biodiversitetskrise
  - Arter uddør hurtigere end den naturlige baggrundsuddøen.
  - Den nuværende sjette masseuddøen skyldes alene mennesket.
  - Nedgangen i arter og forringelse af økosystemer skyldes i DK:
    - Utilstrækkelig beskyttelse af vild natur.
    - Utilstrækkelig forvaltning af eksisterende vild natur → fraværelse af naturlige processer.
    - Arealreservation på lille og stor skala.
    - Påvirkning af næringsstoffer. (Ejrnæs et al 2020 - Danmarks biodiversitet 2020)

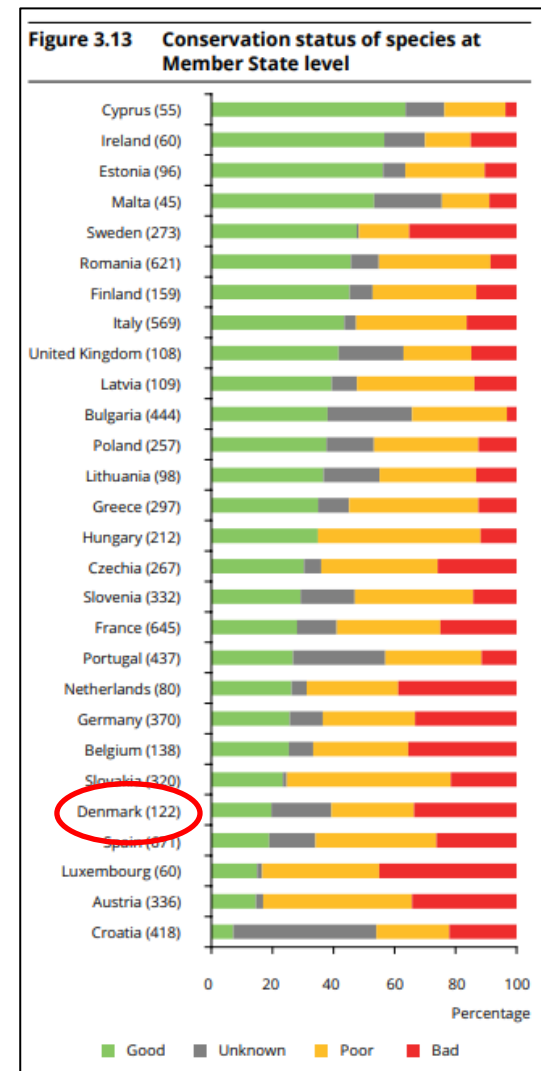
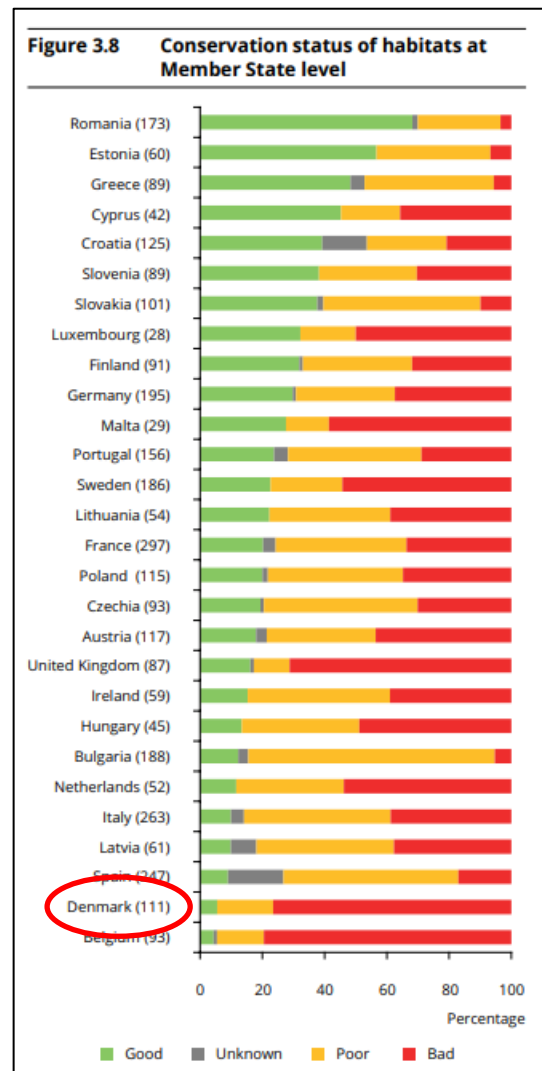


Fredshavn et al. 2019



## 2. Status på dansk biodiversitet og naturtilstand

### 2.2. Danmark sammenlignet med EU-medlemslande





## 2. Status på dansk biodiversitet og naturtilstand

### 2.3. Hvad er løsningen?

- De nulevende arter er udviklet til naturlige økosystemer før mennesket.
- Biodiversitetskrisen skyldes at vi har forandret processerne i økosystemerne.
- Vi skal altså genskabe økosystemer som efterligner de processer som eksisterede da de nuværende arter opstod.
- Relevant at se på hvordan naturen så ud for ca. 2,5 millioner-10.000 år siden



Illustration: Oscar San Isidro



## 2. Status på dansk biodiversitet og naturtilstand

### 2.3. Hvad er løsningen?

#### Vi gør det rigtige ... på papiret

Store planteædere som heste og kvæg er en naturlig del af de danske økosystemer.

- Dyrenes tilstedeværelse kan være med til at beskytte biodiversiteten.
- 180 mio. kr. uddeles årligt i støtte til indsatsen.

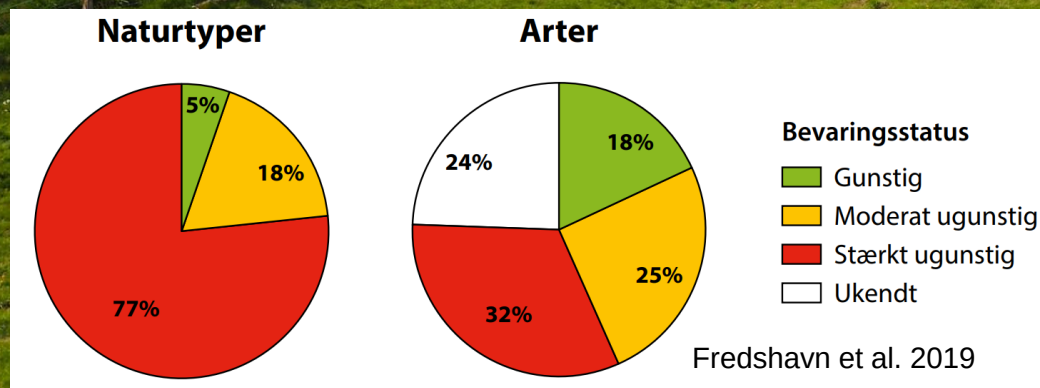
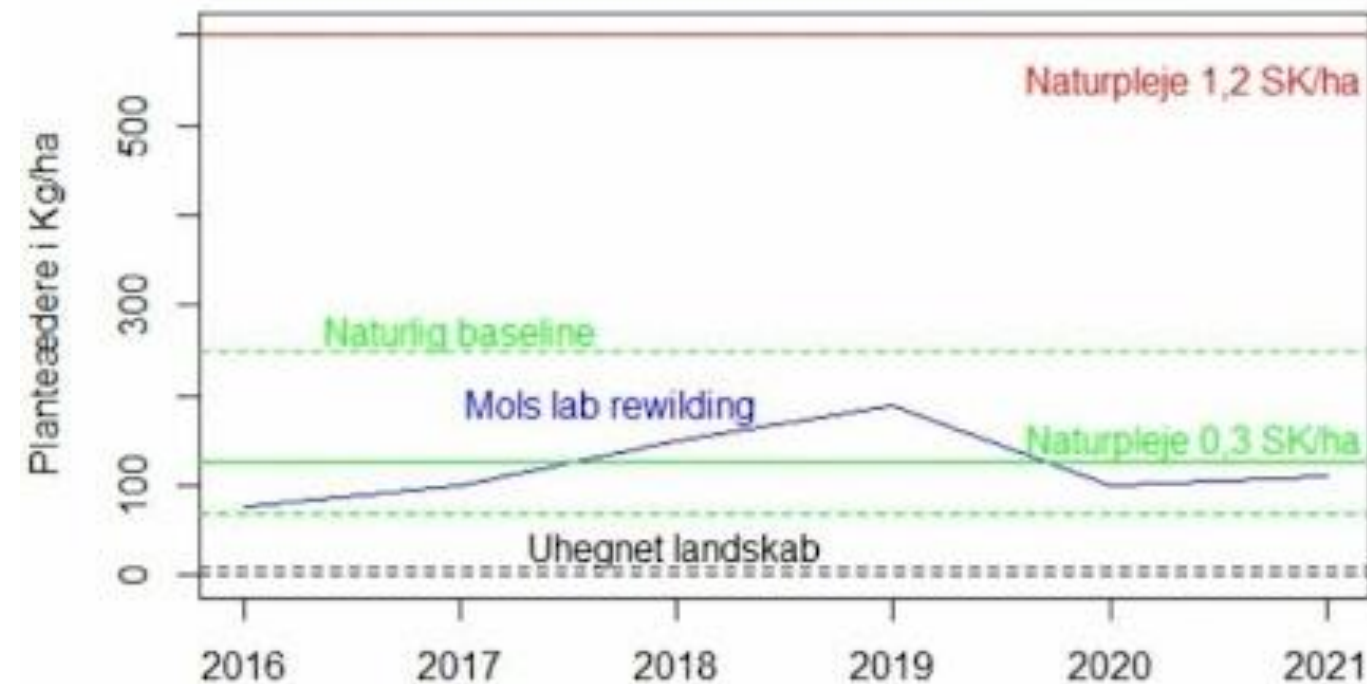


Foto: Andrea Oddershede

## 2. Status på dansk biodiversitet og naturtilstand

### 2.3. Hvad er løsningen?

- Hegn er et centralt redskab til at opnå et naturligt græsningstryk



**Naturligt græsningstryk:  
Ca. 70-250 kg/ha**

**Græsningstrykket i danske  
økosystemer er langt under  
det naturlige niveau.**



## 2. Status på dansk biodiversitet og naturtilstand

### 2.3. Hvad er løsningen?

- Hvad er god græsning?

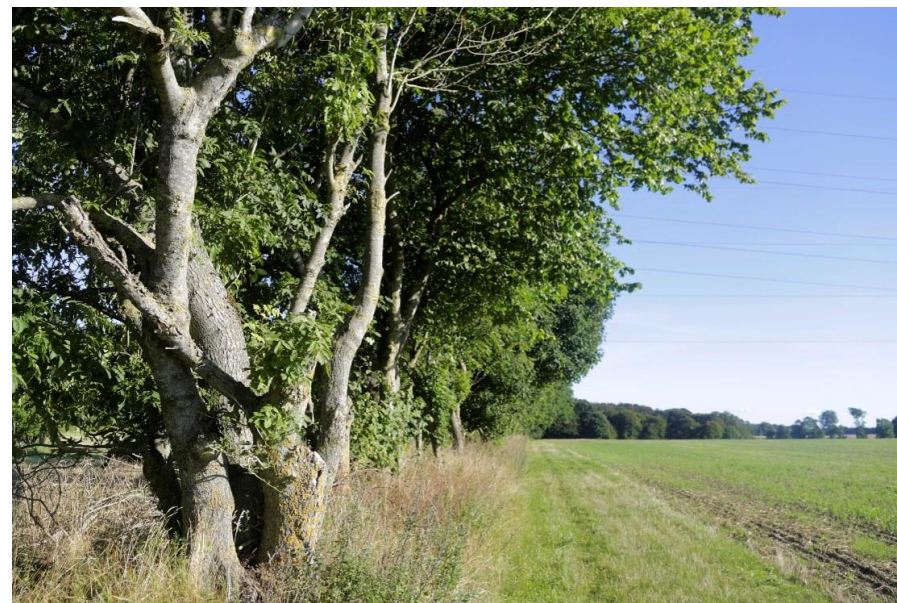
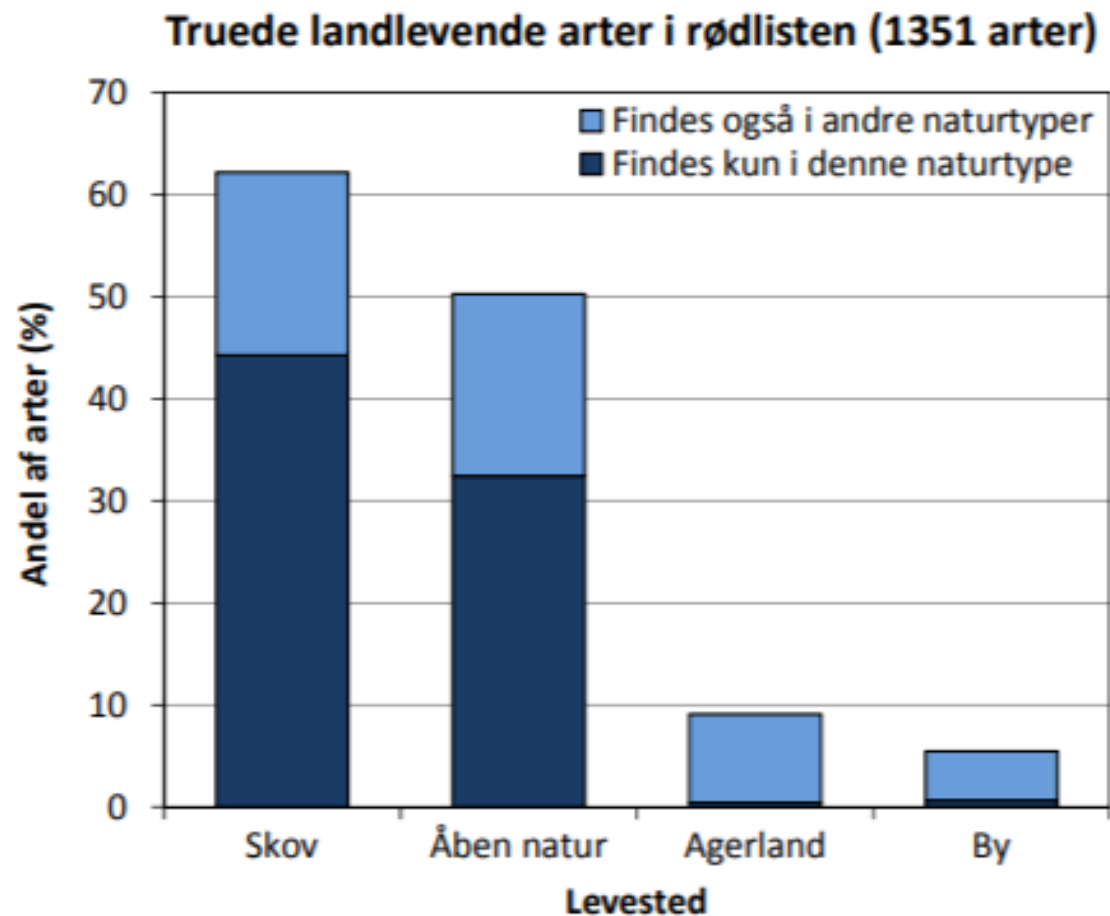
**Tabel 4.2.** Oversigtstabel over faglige skøn og vurderinger af biodiversitetseffekter ved forskellige plejemetoder. Jo flere +’er, jo større positiv effekt.

| Type af effekt           | Maskinel<br>biomassehøst | Intensiv sommer-<br>græsning | Sommer-<br>græsning | Rotations-<br>græsning | Vinter-<br>græsning | Helårs-<br>græsning | Vild-<br>græsning |
|--------------------------|--------------------------|------------------------------|---------------------|------------------------|---------------------|---------------------|-------------------|
| Hæmme tilgroning         | +++                      | ++                           | +                   | +                      | ++                  | ++                  | ++                |
| Hæmme konkurrenceplanter | +++                      | +++                          | ++                  | ++                     | +                   | ++                  | +                 |
| Skabe blottet jord       | ++                       | +                            | -/+                 | +                      | +++                 | +++                 | +++               |
| Abiotisk variation       | -/++                     | ++                           | ++                  | ++                     | +++                 | +++                 | ++++              |
| Sprede frø               | -                        | +                            | +                   | +                      | +                   | ++                  | ++++              |
| Kulstof variation        | -/++                     | +                            | +                   | ++                     | ++                  | +++                 | ++++              |
| Blomstring               | ++                       | -                            | -/+                 | ++                     | ++                  | +++                 | +++               |
| Hvirvelløse dyr          | -                        | -                            | -/+                 | +                      | ++                  | +++                 | +++               |
| Lysstillede veterantræer | +                        | ++                           | +++                 | +++                    | +++                 | +++                 | +++               |
| Gødning til faunaen      | -                        | ++                           | ++                  | +                      | -                   | +++                 | ++++              |
| Ådsler                   | -                        | -                            | -                   | -                      | -                   | -                   | ++++              |

Kilde: Fløjgaard, C., Bladt, J. & Ejrnæs, R. 2017. Naturpleje og arealstørrelser med særligt fokus på Natura 2000 områderne. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 58 s. - Videnskabelig rapport fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi nr. 228.

### 3. Hvor finder man høj biodiversitet?

#### 3.1. Hvor lever de truede arter?





# 4. Hvordan prioriteres naturindsatsen?

## 4.1. Brandmandens lov.





## 4. Hvordan prioriteres naturindsatsen?

### 4.1. Brandmandens lov.

#### Naturarealer



#1: Effektiv forvaltning af værdifulde naturarealer.

#### Småbiotoper



#2: Beskytte og forbedre småbiotoper så de bliver til gode levesteder for insekter, blomster, fugle etc

#### Produktionsarealer



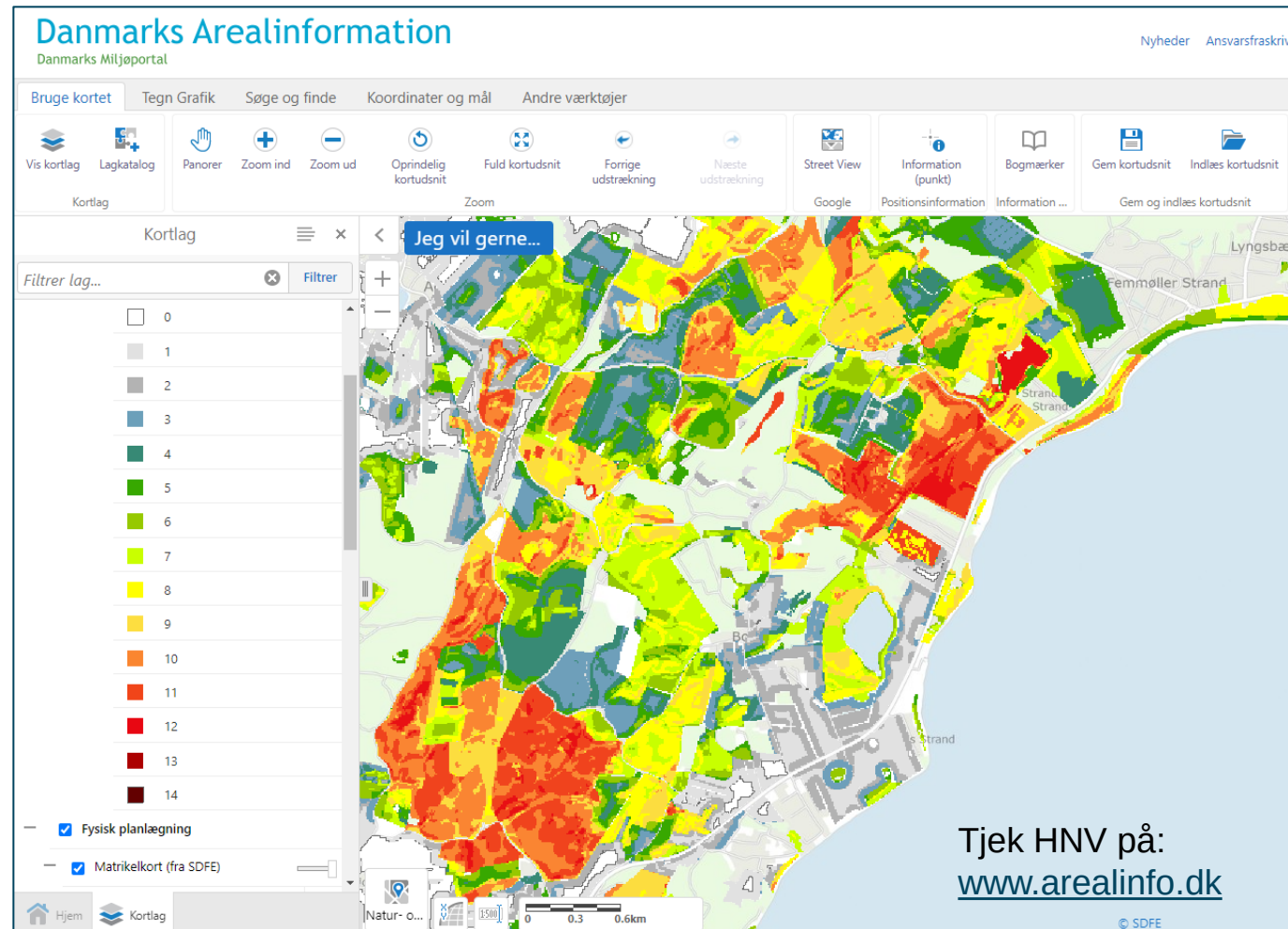
#3: Udtagning af lavbundslande eller andre urentable arealer til permanent natur



## 4. Hvordan prioriteres naturindsatsen?

### 4.2. High Nature Value (HNV).

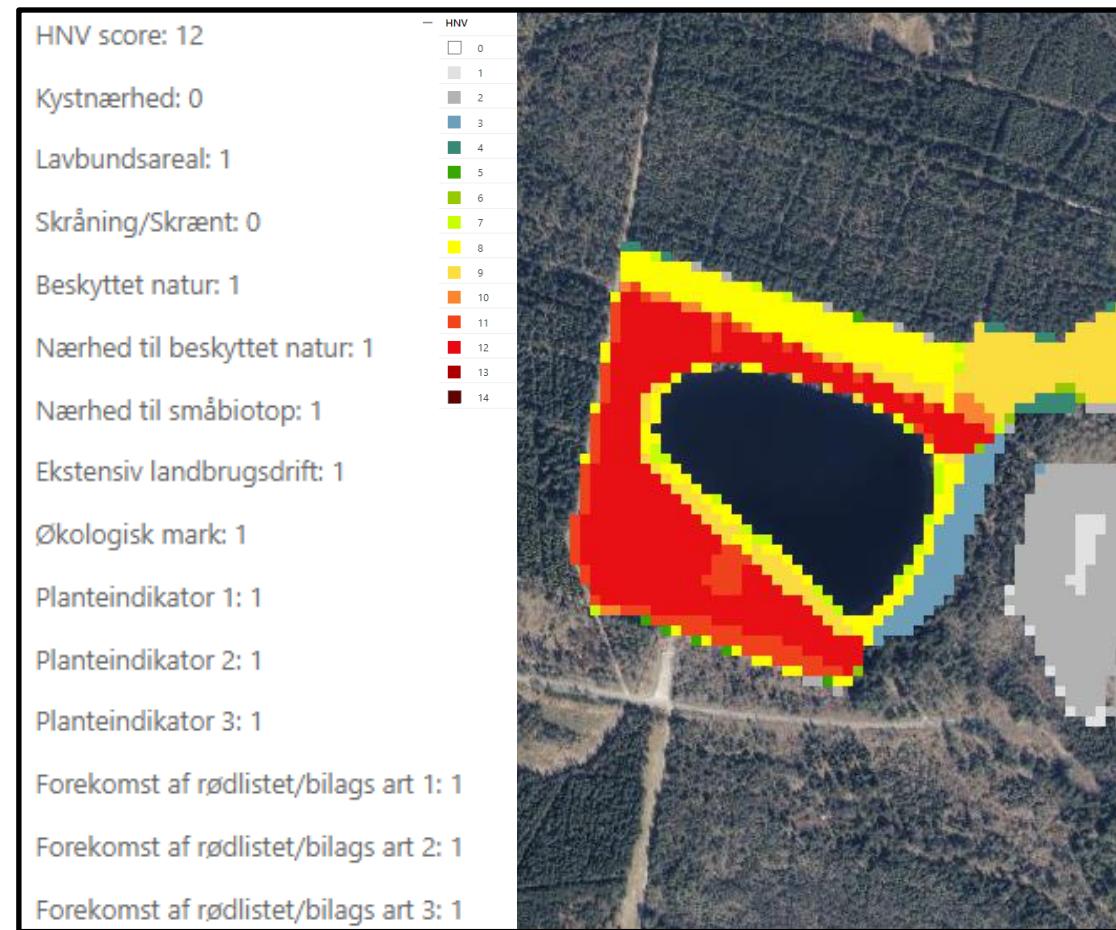
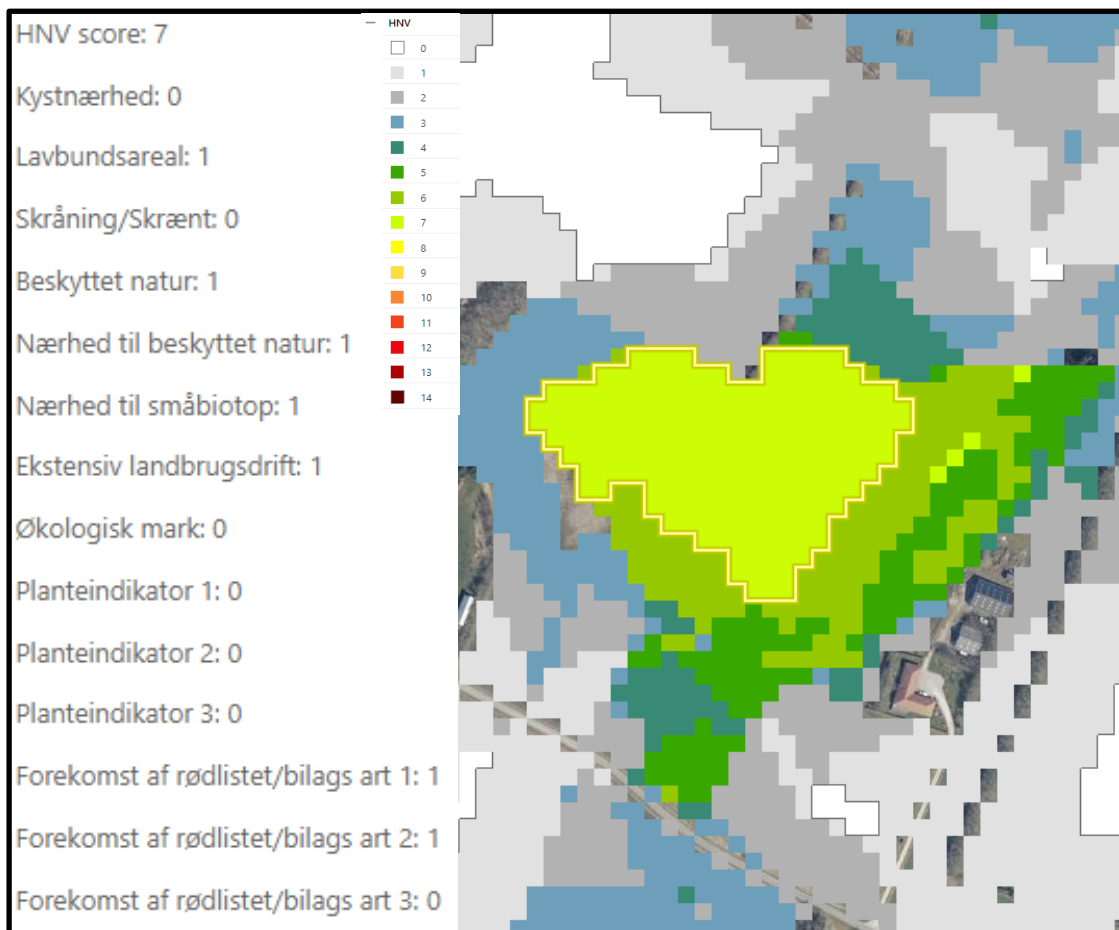
*Alle lysåbne arealer vurderes ud fra 14 forskellige parametre og tildeles en score fra 0 – 13 ud fra følgende kriterier:*



- Kystnærhed
- Lavbundsareal
- Skråning/Skrænt
- Beskyttet natur
- Nærhed til beskyttet natur
- Nærhed til småbiotop
- Ekstensiv landbrugsdrift
- Økologisk mark
- Planteindikator 1
- Planteindikator 2
- Planteindikator 3
- Forekomst af rødlistet/bilags art 1
- Forekomst af rødlistet/bilags art 2
- Forekomst af rødlistet/bilags art 3

## 4. Hvordan prioriteres naturindsatsen?

### 4.2. High Nature Value (HNV).





# Økonomi i naturforvaltning

Tilskud til privat urørt skov

Tilskud til skovgræsning, skov med biodiversitetsformål

Tilskud til rydning og hegning

Tilskud til pleje af græs- og naturarealer



# Privat urørt skov

## Formålet med ordningen er:

” at bevare og fremme biodiversiteten i private skove. Indsatsen er baseret på frivillig medvirken fra lodsejere.”

Tilskuddets størrelse afhænger af en konkret beregning af nettoværdien af træerne.

- Nettoværði
- Tabte fremtidige indtægter

[MST hjemmeside om tilskud til privat urørt skov](#)





# Tilskud til rydning og hegning

## Formålet med ordningen er:

” at yde tilskud til ikke-produktionsfremmende investeringer ved rydning af tilgroede arealer og forberedning af arealer til afgræsning.”

- 5 årig forpligtigelse

## Tilskuddets størrelse

”Du kan få tilskud, der dækker op til 100 pct. af dine udgifter, som er direkte relateret til og nødvendige for at gennemføre projektet.”

[LBST side om tilskud til rydning og hegning](#)





# Tilskud til rydning og hegning

| Investering                 | Obligatoriske elementer                                                                                        | Standardomkostning | Specifikationer                                                                                                                                                                                            |
|-----------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Hegn</b>                 |                                                                                                                |                    |                                                                                                                                                                                                            |
| 1 og 2 trådet hegn          | Hegnspæle af træ med 1 eller 2 tråde samt evt. rydning af hegnslinjen og opsætning af låger/led.               | 23 kr./m           | - Hegnet skal være af permanent karakter og egnet til indhegning af græssende dyr.                                                                                                                         |
| 3 og 4 trådet og nethegn    | Hegnspæle af træ med 3 eller 4 tråde eller nethegn samt evt. rydning af hegnslinjen og opsætning af låger/led. | 35 kr./m           | - Hegnet skal være af permanent karakter og egnet til indhegning af græssende dyr.                                                                                                                         |
| <b>Drikkevandsforsyning</b> |                                                                                                                |                    |                                                                                                                                                                                                            |
| Drikkekar                   | Drikkekar                                                                                                      | 2.000 kr./stk.     | - Drikkekarret skal være funktionelt og egnet til græssende dyr.<br>- Drikkekarret skal være minimum 150 L.<br>- Der kan maksimalt gives tilskud til én drikkevandsforsyning, pr. 10 hektar projektområde. |
| Drikkekar med pumpe         | Drikkekar med pumpe samt evt. svømmeventil, køb og nedlægning af rør.                                          | 14.100 kr./stk.    | - Drikkekarret skal være funktionelt og egnet til græssende dyr.<br>- Drikkekarret skal være minimum 150 L.<br>- Der kan maksimalt gives tilskud til én drikkevandsforsyning, pr. 10 hektar projektområde. |
| Drikkekop                   | Drikkekop                                                                                                      | 440 kr./stk.       | - Drikkekoppen skal være funktionel og egnet til græssende dyr.<br>- Der kan maksimalt gives tilskud til én drikkevandsforsyning, pr. 10 hektar projektområde.                                             |



# Tilskud til skovgræsning, skov med biodiversitetsformål

## Formålet med ordningen er:

”at bidrage til, at sikre stabile levesteder for beskyttede truede dyre- og plantearter som er knyttet til levesteder i skove.”

| Tilskudsberettiget aktivitet | Tilskudssats    |
|------------------------------|-----------------|
| Skovgræsning                 | 1.480 kr./ha/år |

| Engangstilskud som dækker 100%      | Fast tilskudssats, udbetales årligt i 5-20 år tilskud |
|-------------------------------------|-------------------------------------------------------|
| Forberedelse af græsning            | Bevaring af træer til naturligt henfald               |
| Forberedelse til naturlig vandstand | Ekstensiv drift                                       |
| Rydning af uønsket opvækst          | Skovgræsning                                          |
| Særlig indsats for arter            | Naturlige vandstande                                  |

[LBST side om tilskud til skov med biodiversitetsformål](#)



# Tilskud til pleje af græs- og naturarealer

## Formålet med ordningen er:

*"at beskytte og forbedre biotopforholdene og biodiversiteten, med afgræsning eller slæt, i de prioriterede områder."*

- Tilskud til afgræsning eller slæt
- 5 årig forpligtigelse

## Prioritering af arealer

|              |                                                                                  |
|--------------|----------------------------------------------------------------------------------|
| 1. Prioritet | Særligt udpegede Natura 2000-arealer                                             |
| 2. Prioritet | Marker med HNV på 5 eller derover.<br><i>Højere HNV går forud for lavere HNV</i> |
| 3. Prioritet | Gentegninger inden for Natura 2000                                               |
| 4. Prioritet | Våd- og lavbundsprojekter                                                        |



# Tilskud til pleje af græs- og naturarealer

| Forpligtigelse | Tilsagnstype 66<br><i>Tilskud, der <u>ikke</u> kan<br/>kombineres med grundbetaling<br/>(kr./ha)</i> | Tilsagnstype 67<br><i>Tilskud der <u>kan</u> kombineres<br/>med grundbetaling (kr./ha)</i> |
|----------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------|
| Afgræsning     | 2.600                                                                                                | 1.650                                                                                      |
| Slæt           | 1.050                                                                                                | 850                                                                                        |

- 1. juni – 31. august skal der gå dyr på arealerne ved kontrol efter fast græsningstryk.
- 15. sep. skal arealerne fremstå synligt græsset/slæt.



# Pleje af græs- og naturarealer



# Skovgræsning

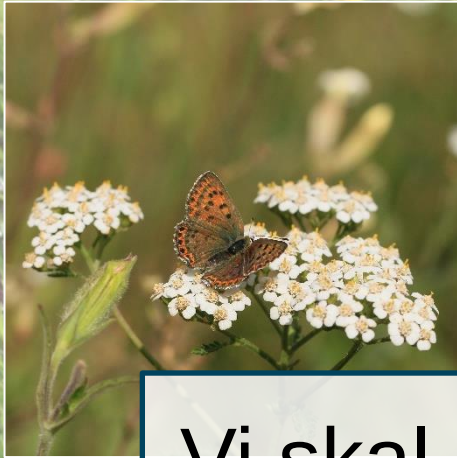


**SEGES**  
INNOVATION

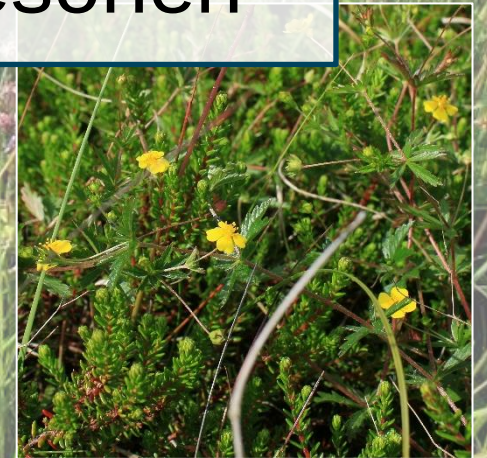
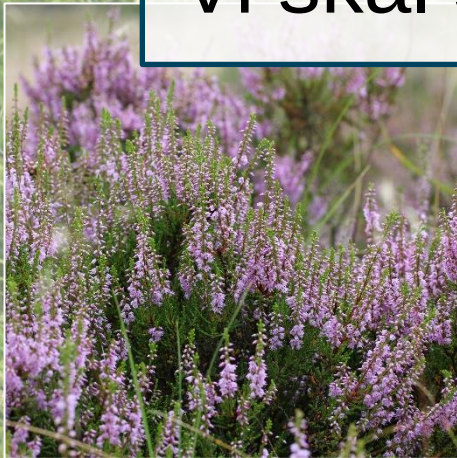
Fotos: Anne Eskildsen



# Hvordan sikrer vi arterne gennem græsning?



Vi skal sikre blomster over hele blomstringssæsonen



Fotos: Lisbeth Gliese Jensen



# Hvordan bør arealerne se ud?

Der skal være spist op om foråret



Fotos: Rikke Rørby Graversen og Anne Eskildsen

Undgå overgræsning om sommeren





# God inspiration på seges.tv



PLANTER

## Effekten af god græsning - Det tidlige forår

19. april 2022 biodiversitet, græsning, heste, kvæg, naturarealer, naturpleje

Græssende dyr som kvæg og heste kan være med til at booste biodiversiteten – særligt hvis de går ude på naturarealerne året rundt. Men har du styr på, hvordan dine græssede naturarealer skal se ud i det tidlige forår, hvis der skal være optimale forhold for blomster, insekter og den øvrige biodiversitet? I denne video viser naturrådgiver Anne Eskildsen, hvad du skal holde øje med, hvis du vil vide, om din græsning er god for biodiversiteten.

Related videos



PLANTER  
Effekten af god græsning - Sommer  
7. juli 2022



PLANTER  
AU-forsker: Sådan forvalter man naturen i nye...  
30. januar 2023



PLANTER

## Effekten af god græsning - Sommer

7. juli 2022 biodiversitet, græsning, naturarealer, naturpleje

Græssende dyr som kvæg og heste vil give biodiversiteten et kæmpe boost – særligt hvis de går ude på naturarealerne året rundt.

I denne video viser naturrådgiver Anne Eskildsen fra SEGES Innovation, hvilke synlige tegn du skal kigge efter, hvis du vil undersøge om et naturareal græsses korrekt og med størst effekt til glæde for blomster, insekter og den øvrige biodiversitet.

Related videos



PLANTER  
AU-forsker: Sådan forvalter man naturen i nye...  
30. januar 2023



PLANTER  
Effekten af god græsning - Det tidlige forår  
19. april 2022



# Gør det så vildt som muligt

- Store varierede naturområder
- Afgræs så stor en del af året som muligt, evt. vintergræsning
- Undgå overgræsning om sommeren: 70-250 kg/ha
- Sikre at der er græsset i bund i det tidlige forår
- Brug ekstensive racer på ekstensive arealer
- Tillad kratdannelse
- Undgå/minimer medicinering
- Undgå/minimer tilskudsfodring
- Lad unge dyr lære af voksne dyr, der kender arealerne
- Græsning med flere arter (ex. Heste, geder, hjorte, grise)
- **Plan B**



# Spørgsmål?

